

Państwowa Komisja Wyborcza
Krajowe Biuro Wyborcze

Informacja

o przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, przeprowadzonych w dniu 21 października 2018 r.
i w głosowaniu ponownym w dniu 4 listopada 2018 r.

Warszawa, sierpień 2019 r.

Informację sporządzono na podstawie sprawozdań komisarzy wyborczych; wykorzystano także informacje, komunikaty i inne materiały zgromadzone w Państwowej Komisji Wyborczej oraz meldunki i dane przekazywane w dniach wyborów.

I. Zarządzenie i przygotowanie wyborów

1. Wybory zarządził Prezes Rady Ministrów rozporządzeniem z dnia 13 sierpnia 2018 r., wyznaczył datę wyborów na dzień 21 października 2018 r. i określił terminy wykonania poszczególnych czynności wyborczych (kalendarz wyborczy). Rozporządzenie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 14 sierpnia 2018 r. poz. 1561. Państwowa Komisja Wyborcza wraz z ogłoszeniem zarządzenia wyborów podała treść rozporządzenia do publicznej wiadomości na stronie internetowej pkw.gov.pl przypominając równocześnie, że od dnia ogłoszenia mogą być wykonywane czynności związane z tworzeniem komitetów wyborczych w celu zgłoszenia kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast.
2. Państwowa Komisja Wyborcza podjęła działania w zakresie przygotowania wyborów jeszcze przed zarządzeniem wyborów. W szczególności zapewniła stały nadzór nad realizacją niezbędnej dla przeprowadzenia wyborów aktualizacji podziału gmin na okręgi wyborcze i obwody głosowania. Nadzór bieżący w tych sprawach sprawowali komisarze wyborczy. Zgodnie z Kodeksem wyborczym podziału i zmian w podziale na obwody głosowania dokonywała rada gminy, zaś podziału i zmian na okręgi wyborcze do rad gmin, do rad powiatów i do sejmików województw odpowiednio rada gminy, rada powiatu i sejmiku województwa – a na uchwały tych organów wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługiwała skarga do komisarza wyborczego (art. 12 § 13, art. 419 i 420, art. 455 i 456, art. 463 Kodeksu wyborczego). Zadania w tej materii komisarze wyborczy wykonywali systematycznie, podejmowali ponadto działania w trybie art. 17 Kodeksu wyborczego,

wzywając właściwe organy do wykonania tych zadań w terminie i zgodnie z prawem, a w razie bezskuteczności wezwania wykonywali je z mocy ustawy. Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawach podziału na okręgi wyborcze przysługiwało odwołanie do Państwowej Komisji Wyborczej. W związku z wyborami samorządowymi w 2018 r. do PKW wpłynęło 116 odwołań, wniosków i zapytań. Komisja wszystkie zgłoszone sprawy rozpoznała i zajęła stanowisko.

Łącznie utworzonych zostało 34 920 okręgów wyborczych, w tym: 32 175 okręgów jednomandatowych do rad gmin do 20 tys. mieszkańców, 1 254 okręgów do rad gmin powyżej 20 tys. mieszkańców, 77 okręgów do rad dzielnic m.st. Warszawy, 1 329 okręgów do rad powiatów, 85 okręgów do sejmików województw.

3. Przygotowaniu i organizacji wyborów samorządowych w 2018 r. poświęcone były narady służbowe Państwowej Komisji Wyborczej z komisarzami wyborczymi (18 kwietnia 2018 r.) i Szefa Krajowego Biura Wyborczego z dyrektorami delegatur Krajowego Biura Wyborczego (14 marca, 18 kwietnia, 6 czerwca i 12 lipca 2018 r.). Przeprowadzono także wiele wideokonferencji z dyrektorami delegatur, dotyczących przygotowania i organizacji wyborów samorządowych. Ustalono i omówiono zadania organów oraz służb wyborczych w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów.
4. Po zarządzeniu wyborów Państwowa Komisja Wyborcza przystąpiła niezwłocznie do realizacji ustawowych zadań oraz zapewniła w różnych formach organom i służbom wyborczym, komitetom wyborczym i wyborcom pomoc prawną oraz informacyjną w zakresie stosowania prawa wyborczego i wykonania czynności wyborczych. W całym okresie wyborczym dostępne były strony internetowe pkw.gov.pl oraz wybory.gov.pl, wybieramwybory.pl, na których:
 - zamieszczano przepisy Kodeksu wyborczego, rozporządzenia oraz uchwały PKW wydawane na podstawie Kodeksu wyborczego;

- udostępniano informacje, wyjaśnienia i komunikaty w sprawach stosowania przepisów wyborczych;
- przypomniano o terminach poszczególnych czynności wyborczych.

Przez kilkanaście dni przed wyborami w telewizji, na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej i w serwisach społecznościowych prezentowane były spoty informacyjne.

Na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej były także dostępne szczegółowe informacje:

- o warunkach udziału w wyborach obywateli polskich oraz obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi;
- o uprawnieniach wyborców niepełnosprawnych;
- o głosowaniu korespondencyjnym;
- o zasadach tworzenia komitetów wyborczych w celu zgłoszenia list kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast;
- o zasadach i sposobie zgłaszania list i kandydatów;
- o członkostwie w obwodowych komisjach wyborczych osób spokrewnionych z kandydatem w wyborach;
- o zasadach finansowania kampanii wyborczej w wyborach samorządowych oraz zasadach prowadzenia i finansowania kampanii wyborczej.

Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z wymogami ustawowymi, uchwaliła m. in.:

- regulaminy oraz wzory pieczęci terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie oraz ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie;
- wzór zaświadczenia dla męża zaufania;
- wzór zaświadczenia dla obserwatora społecznego;
- wzory protokołów sporządzonych przez komisje wyborcze;
- warunki i sposób wykorzystania techniki elektronicznej w wyborach;

- uchwałę w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych;
- wytyczne dla terytorialnych komisji wyborczych dotyczące rejestracji list kandydatów i kandydatów;
- wzory kart do głosowania i nakładek na karty sporządzanych w alfabecie Braille'a;
- wytyczne dotyczące druku i przechowywania kart do głosowania;
- wytyczne dla poszczególnych organów wyborczych dotyczące wykonywania zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów.

Właściwi ministrowie dokonali przeglądu i stosownej aktualizacji rozporządzeń stosowanych w wyborach.

5. W celu przeprowadzenia wyborów utworzono 26 983 obwody głosowania, w tym 25 417 obwodów stałych, 775 obwodów w zakładach leczniczych, 622 obwody w zakładach opieki społecznej, 51 obwodów w aresztach śledczych, 91 obwodów w zakładach karnych, 27 obwodów w oddziałach zewnętrznych zakładów karnych i aresztów; 14 286 lokali obwodowych komisji wyborczych było dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
6. Do przeprowadzenia wyborów powołano w ustawowym trybie i terminach terytorialne i obwodowe komisje wyborcze. Komisarze wyborczy powołali 2 825 terytorialnych komisji wyborczych: gminnych, miejskich, dzielnicowych, powiatowych i wojewódzkich; w skład tych komisji weszło 25 820 członków. Komisarze wyborczy powołali 26 983 obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, w skład których weszło 215 878 członków oraz 26 983 obwodowe komisje wyborcze ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie, w skład których weszło 209 210 członków. Zgodnie z ustawowym wymogiem w skład komisji powołano osoby zgłoszone przez pełnomocników komitetów wyborczych. Ich składy w razie konieczności były uzupełniane spośród wyborców. Powołanie komisji wyborczych odbyło się zgodnie z procedurą przewidzianą w Kodeksie wyborczym, uchybienia były nieliczne o charakterze techniczno-organizacyjnym i były usuwane na bieżąco.

7. Według stanu na dzień 30 września 2018 r. liczba wyborców w kraju ujętych w rejestrach wyborców wyniosła 30 051 401 osób, w tym 1 254 obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi, dopisywanych do rejestru na własny wniosek. Na podstawie rejestrów urzędy gmin sporządziły w terminie spisy wyborców i udostępniły je wyborcom. Zainteresowanie wyborców sprawdzeniem spisów było znikome. Zasadniczo spisy zostały sporządzone prawidłowo. Występowały przypadki (np. na obszarze właściwości delegatury we Włocławku i we Wrocławiu), gdy niektóre urzędy, zwłaszcza większych miast, nie przysyłały niezwłocznie zawiadomienia o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców, co uniemożliwiało gminom miejsca zamieszkania wyborcy zakładanie informacji o skreśleniu wyborcy. Także w kwestii potwierdzenia faktu czy zamieszkiwanie wnioskodawcy pod wskazanym adresem ma charakter „stałego zamieszkania”, ustalenia kontrolujących rejestr wyborców wskazują, że nie we wszystkich sprawach o wpisanie do rejestru wyborców czynności takie zostały przeprowadzone i udokumentowane.

II. Komitety wyborcze. Zgłaszanie oraz rejestracja list i kandydatów

1. Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego (art. 84 § 4) prawo zgłaszania kandydatów w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego mają komitety wyborcze tworzone przez partie polityczne i koalicje partii politycznych, stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz przez wyborców. O utworzeniu komitetu wyborczego partii i koalicji partii politycznej, a także komitetu wyborczego organizacji i komitetu wyborczego wyborców zamierzających zgłaszać kandydatów w więcej niż w jednym województwie – pełnomocnik wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą. Zamiar utworzenia pozostałych komitetów wyborczych zgłasza się właściwemu terytorialnie komisarzowi wyborczemu.

Do udziału w wyborach samorządowych zarządzonych na 21 października 2018 r. zgłoszono do rejestracji 9 163 komitety wyborcze, z czego

33 odmówiono rejestracji, natomiast 10 wycofało zawiadomienie. Zarejestrowano 9 120 komitetów wyborczych. Przed dniem głosowania rozwiązanych zostało 97 komitetów.

W dniu głosowania, 21 października 2018 r., działały 9 023 komitety wyborcze, z tego:

- 1) 21 komitetów partii politycznych;
- 2) 2 komitety koalicji partii;
- 3) 326 komitetów wyborczych organizacji i stowarzyszeń
- 4) 8 674 komitety wyborcze wyborców, w tym 7 042 komitety w gminach liczących do 20 tys. mieszkańców.

Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła zawiadomienia 30 komitetów wyborczych, w tym: 21 komitetów partii politycznych, 2 komitetów koalicji partii, 2 komitetów organizacji i 5 komitetów wyborców. Komisarze wyborczy przyjęli zgłoszenia 9 090 komitetów wyborczych.

2. Zgodnie z Kodeksem wyborczym do dnia 17 września 2018 r. do godz. 24⁰⁰ pełnomocnicy komitetów wyborczych mogli zgłaszać terytorialnym komisjom wyborczym listy kandydatów na radnych oraz odpowiednio do godz. 24⁰⁰ dnia 26 września 2018 r. kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast – do rejestracji. Zgłoszeń list kandydatów na radnych dokonywano odrębnie dla każdego okręgu wyborczego dla wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy. Kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zgłaszano gminnym komisjom wyborczym. Państwowa Komisja Wyborcza i komisarze wyborczy wyjaśniali i przypominali przepisy art. 478 § 2 Kodeksu wyborczego, iż prawo do zgłoszenia kandydata ma komitet wyborczy, który zarejestrował listy kandydatów na radnych co najmniej w połowie okręgów wyborczych w danej gminie i w każdym z tych okręgów liczba kandydatów zarejestrowanych przez ten komitet jest nie mniejsza niż liczba radnych wybieranych w tym okręgu.

Terytorialne komisje zarejestrowały:

- 1) 86 823 listy kandydatów do rad gmin do 20 tys. mieszkańców; odmówiono rejestracji 333 list, zaś przed dniem głosowania unieważniono 344 listy;
- 2) 6 386 list kandydatów do rad gmin pow. 20 tys. mieszkańców; odmówiono rejestracji 122 list, zaś przed dniem głosowania unieważniono 16 list;
- 3) 6 420 list kandydatów do rad powiatów; odmówiono rejestracji 27 list, zaś przed dniem głosowania unieważniono 7 list;
- 4) 940 list kandydatów do sejmików województw; odmówiono rejestracji 23 list, zaś przed dniem głosowania unieważniono 3 listy;
- 5) 466 list kandydatów do rad dzielnic m.st. Warszawy, odmówiono rejestracji 4 list.

W dniu 21 października 2018 r. wybierano:

- 1) 32 175 radnych gmin do 20 tys. spośród 86 479 kandydatów zarejestrowanych przez 7 502 komitety wyborcze;
- 2) 7 351 radnych gmin pow. 20 tys. spośród 46 803 kandydatów zarejestrowanych na 6 370 listach przez 1 004 komitety wyborcze;
- 3) 6 244 radnych powiatów spośród 41 148 kandydatów zarejestrowanych na 6 413 listach przez 764 komitety wyborcze;
- 4) 552 radnych sejmików województw spośród 7 054 kandydatów zarejestrowanych na 937 listach przez 28 komitetów wyborczych;
- 5) 425 radnych dzielnic m. st. Warszawy spośród 3 261 kandydatów zarejestrowanych na 466 listach przez 39 komitetów wyborczych.

Ogółem w wyborach przeprowadzonych w dniu 21 października 2018 r. do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego kandydowało 184 745 osób. Komisje terytorialne odmówiły rejestracji 509 list. Powodem odmowy były w większości: nieudzielenie liście poparcia przez wymaganą liczbę wyborców, skreślenie kandydata z listy kandydatów w związku z brakiem prawa wybieralności, nieujęcia w rejestrze wyborców

bądź wskutek wycofania się z kandydowania. Konsekwencją wycofania się z kandydowania bywało pozostanie na liście mniejszej liczby kandydatów niż minimalna wymagana liczba i unieważnienie danej listy; były przypadki rozwiązania się komitetu wyborczego. Występowały przypadki unieważnienia listy z powodu śmierci kandydata na radnego (m. in. Chełm). Na obszarze właściwości Delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Białej Podlaskiej doszło do incydentu przy zgłaszaniu list kandydatów. Upoważnieni przez pełnomocnika wyborczego KWW Kukiz'15 do zgłaszania list kandydatów do Rady Miasta Biała Podlaska deklarowali pełnomocnikowi do godz. 12.00 w dniu 17 września 2018 r., że mają zebrane podpisy popierających wyborców we wszystkich okręgach wyborczych. Natomiast o godz. 14.00 oświadczyli, że podpisy te komisyjnie spalili i następnie zarejestrowali swoich kandydatów z upoważnienia KW RASIL. KWW Kukiz'15 domagał się dodatkowego terminu do zgłoszenia list i zapowiedział protest do Sądu Okręgowego. Występowały przypadki, gdy w okręgu wyborczym w wyborach do rady zarejestrowana liczba kandydatów była równa liczbie radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym (art. 380 Kodeksu wyborczego), dlatego też w tych okręgach wyborczych do rady gminy nie przeprowadzono głosowania, a za wybranych radnych terytorialne komisje wyborcze uznały zarejestrowanych kandydatów (np. właściwość delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze).

Gminne komisje wyborcze zarejestrowały 6 958 kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta (stan na dzień głosowania; ogółem zgłoszono 6 999), a odmówiły rejestracji 29 kandydatów (głównie wskutek niespełnienia przez komitet wyborczy ustawowego warunku zarejestrowania list kandydatów na radnych w co najmniej połowie okręgów wyborczych w gminie), natomiast w przypadku 12 kandydatów dokonały skreślenia. Wybierano 2 477 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast spośród

kandydatów zgłoszonych przez 4 710 komitetów wyborczych, w tym 332 gminach i miastach, w których zarejestrowano tylko jednego kandydata. Na postanowienia komisarzy wyborczych uznające odwołania za nieuzasadnione wniesiono 38 skarg do Państwowej Komisji Wyborczej (art. 432 § 2 Kodeksu wyborczego); Komisja utrzymała w mocy wszystkie zaskarżone postanowienia lub pozostawiła skargi bez rozpoznania z powodu wad formalnych.

Procedura rejestracji list kandydatów przebiegała zasadniczo spokojnie, bez większych nieprawidłowości i problemów. Komplikacje związane z rejestracją nie były częste, występujące sytuacje konfliktowe dotyczyły: wycofywania przez kandydatów zgody na kandydowanie w okresie między zgłoszeniem listy a jej rejestracją; składania przez osoby kandydujące wadliwych oświadczeń lustracyjnych, co zdarzało się zwłaszcza przy jednoczesnym kandydowaniu do rady i na wójta; a także wątpliwości dotyczących składania oświadczenia lustracyjnego i informacji o złożonym oświadczeniu (np. na obszarze właściwości delegatury Krajowego biura Wyborczego w Białymstoku); prawidłowości wykazów podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy – w tego rodzaju sprawach do organów ścigania kierowano zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (np. w Jaśle).

III. Kampania wyborcza

W większości gmin kampania wyborcza przebiegała spokojnie, bez istotnych naruszeń prawa i większych zakłóceń. Zdarzały się przypadki agresywnej kampanii wyborczej (np. na obszarze właściwości delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Łodzi i w Poznaniu). Najczęściej dochodziło do zakłóceń ciszy wyborczej w formie wieszania i zrywania plakatów, kolportażu ulotek. W Wadowicach (właściwość delegatury KBW w Krakowie) odnotowano rękoczyn. Do Komisarza Wyborczego w Koninie I wpłynęło 6 zawiadomień dotyczących zaklejania/zrywania plakatów komitetów wyborczych oraz niepodawania informacji, z którego komitetu wyborczego

pochodzą materiały wyborcze. Komisarz wyborczy w Koninie I wystosował do organów ścigania pisma z wnioskiem o podjęcie działań mających na celu sprawdzenie ewentualnej możliwości naruszenia przepisów Kodeksu wyborczego. Kandydaci korzystali również w swoich kampaniach wyborczych z rozpowszechniania nieprawdziwych informacji o konkurentach, np. do Sądu Okręgowego w Legnicy wpłynęło 13 wniosków o wydanie orzeczenia w trybie art. 111 Kodeksu wyborczego. Sygnalizowane były także sytuacje, gdy w materiałach jednego komitetu wyborczego promowano kandydatów innego komitetu wyborczego (np. na obszarze właściwości delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Lublinie i Piotrkowie Trybunalskim). Dochodziło także do innych naruszeń przepisów Kodeksu wyborczego, np. na terenie delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Olsztynie (gmina Świętajno) KWW NASZA GMINA – NASZ DOM zorganizowała konkurs. Komisarz Wyborczy w Olsztynie I przekazał sprawę do Prokuratury Rejonowej w Szczytnie (wszczęto dochodzenie z art. 501 Kodeksu wyborczego). Delegatura Krajowego Biura Wyborczego w Piotrkowie Trybunalskim została powiadomiona przez Prokuraturę Okręgową w Piotrkowie Trybunalskim o podjęciu śledztwa w sprawie dowożenia wyborców do lokali wyborczych przez kandydatów na radnych lub wójtów. Zdarzały się także przypadki złamania ciszy wyborczej w mediach. W gminie Świebodzin (właściwość delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Zielonej Górze) w dniu 4 listopada 2018 r. w telewizji lokalnej wyemitowano wywiad z kandydatami na burmistrza. Sprawa została zgłoszona właściwym organom.

IV. Głosowanie oraz ustalenie wyników głosowania i wyborów

1. Lokale wyborcze w większości zostały przygotowane zgodnie z ustawowymi wymaganiami. Na ogół były odpowiednio oznakowane i wyposażone. W lokalach, a często także w ich pobliżu, wywieszane były obwieszczenia o obwodach głosowania, o listach kandydatów na radnych i kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta oraz informacje o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu oddanego na karcie do głosowania. W lokalach znajdowały się pomieszczenia za osłoną lub parawany i osłony zapewniające

tajność głosowania. Podczas dyżurów wyborczych Państwowa Komisja Wyborcza otrzymała wiele zgłoszeń telefonicznych i e-mailowych dotyczących niewłaściwego przygotowania lokali wyborczych. Najwięcej zgłoszeń dotyczyło m.st. Warszawy oraz Krakowa. Wyborcy najczęściej wskazywali na zbyt małą powierzchnię lokali wyborczych i niedostateczną liczbę miejsc zapewniających tajność głosowania. Wskazywali także na zbyt małą liczbę członków obwodowych komisji wyborczych, co powodowało długie oczekiwanie na otrzymanie kart i oddanie głosu.

W przeddzień głosowania i w dniu głosowania terytorialne komisje wyborcze i komisarze wyborczy pełnili dyżury w celu zapewnienia pomocy i informacji obwodowym komisjom i wyborcom. Dyżury były pełnione także w urzędach gmin, zwłaszcza w działach ewidencji ludności, a w dużych miastach dyżurowały też inne służby. Dyżury pełniła również Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze.

Głosowanie rozpoczęło się w dniu 21 października 2018 r. o godz. 7.00. Głosowanie w obwodach odrębnych – w zakładach leczniczych i domach pomocy społecznej, na ogół rozpoczęło – za zgodą komisji terytorialnej – w godzinach późniejszych. Przed otwarciem lokali wyborczych komisje obwodowe ds. przeprowadzenia głosowania ostemplowały karty do głosowania, sprawdziły i opieczętowały urnę wyborczą, rozłożyły spisy wyborców. Niejednokrotnie obwodowe komisje wyborcze ds. przeprowadzenia głosowania opieczętowały karty do głosowania pieczęcią komisji ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Państwowa Komisja Wyborcza podjęła uchwałę, w której zobowiązała obwodowe komisje wyborcze ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie do uznania takich kart za ważne, jeżeli spełniały one inne ustawowe wymogi.

W czasie trwania wyborów wystąpiły lokalnie różne, na ogół drobne incydenty związane z głosowaniem, polegające np. na wyniesieniu przez wyborców kart do głosowania poza lokal głosowania, nakłanianiu do głosowania na określonego kandydata, zniszczeniu karty do głosowania. O tych

zdarzeniach informowano niezwłocznie organy ścigania. Zdarzały się próby głosowania na podstawie pełnomocnictwa sądowego (właściwość Delegatury w Zielonej Górze).

Odnotowano przypadki nietrzeźwości członka komisji wyborczej (na obszarze właściwości delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Olsztynie i w Chełmie). Odnotowano także zaginięcie, w trakcie głosowania, w jednej z obwodowych komisji wyborczych 399 kart do głosowania. Wszczęto w tej sprawie postępowanie przygotowawcze. W Obwodowej Komisji Wyborczej nr 2 w Drzewicy (właściwość Delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Skierniewicach) z lokalu obwodowej komisji wyborczej została wyproszona osoba, która chciała obserwować pracę komisji jako mąż zaufania, bowiem ta sama osoba okazała się kandydatem na radnego do rady gminy. W niektórych obwodowych komisjach wyborczych doszło do wydania niewłaściwych kart do głosowania (wydano wyborcy karty z niewłaściwego okręgu). Wystąpiły również przypadki wydania przez omyłkę 2 takich samych kart do głosowania, jak również odnotowano przypadki niewydania wszystkich rodzajów kart do głosowania. Pojawiały się także omyłki na kartach do głosowania. W gminie Krośnice (właściwość delegatury Krajowego Biura Wyborczego we Wrocławiu) obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie zauważyła nieprawidłowość na karcie do głosowania (Rada Gminy Krośnice), która polegała na błędzie w imieniu kandydata. Komisarz Wyborczy we Wrocławiu II podjął decyzję o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej. Ponadto stosowną informację w tym zakresie podała do publicznej wiadomości Gminna Komisja Wyborcza w Krośnicach. Gminna Komisja Wyborcza w Krośnicach zobowiązała obwodowe komisje wyborcze z terenu gminy Krośnice do informowania wyborców o powyższej omyłce.

2. Ustalanie wyników głosowania obwodowe komisje wyborcze rozpoczęły po zamknięciu lokali o godzinie 21⁰⁰ w dniu 21 października 2018 r. Przy czynnościach głosowania i ustalania wyników głosowania mężowie zaufania

i obserwatorzy społeczni byli obecni rzadko. Uwagi i zarzuty wniesione przez mężów zaufania miały często charakter organizacyjno-porządkowy, uwagi do protokołów głosowania nie były liczne. Do zarzutów i uwag odniosły się komisje obwodowe uznając je często za niezasadne. Przy czynnościach terytorialnych komisji mężowie zaufania i pełnomocnicy wyborczy uczestniczyli rzadko.

Do Państwowej Komisji Wyborczej docierały informacje, że występowały problemy podczas sporządzania protokołu przekazania między obwodową komisją wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie a obwodową komisją wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W pojedynczych przypadkach sporządzenie protokołu i przekazanie dokumentów, w tym przeliczenie niewykorzystanych kart do głosowania, trwało kilka godzin.

Po ustaleniu wyników głosowania i sporządzeniu protokołów głosowania obwodowe komisje wyborcze przekazały protokoły w zabezpieczonych kopertach właściwym terytorialnym komisjom wyborczym. Zdarzały się przypadki, gdy terytorialne komisje wyborcze zwracały protokoły do obwodowych komisji wyborczych. W gminie Szlichtyngowa (właściwość delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Zielonej Górze) Miejska Komisja Wyborcza nie przyjęła protokołu z Obwodowej Komisji wyborczej nr 4, z uwagi na fakt, iż koperty z protokołami nie były zaklejone. Przewodnicząca Miejskiej Komisji Wyborczej w obecności komisji powiadomiła Policję oraz Komisarza Wyborczego w Zielonej Górze II. Po rozpoznaniu sprawy i sporządzeniu notatki, obwodowa komisja wyborcza w asyście Policji wróciła do swojej siedziby. Po wykonaniu przez obwodową komisję wyborczą czynności sprawdzających oraz ponownym przygotowaniu kopert, Miejska Komisja Wyborcza przyjęła dokumenty. Terytorialne komisje na podstawie otrzymanych protokołów głosowania ustaliły wyniki głosowania i wyniki wyborów do poszczególnych organów jednostek samorządu terytorialnego i po jednym egzemplarzu sporządzonych protokołów wraz z protokołami

komisji obwodowych przekazały komisarzom wyborczym, którzy po sprawdzeniu prawidłowości ustalenia wyników sporządzili i podali do publicznej wiadomości obwieszczenia o wynikach wyborów do rad na obszarze województwa oraz obwieszczenia o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. W dniu 24 października 2018 r. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie danych zawartych w obwieszczeniach komisarzy wyborczych sporządziła i podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej obwieszczenie o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju przeprowadzonych w dniu 21 października 2018 r. Natomiast w dniu 25 października 2018 r. Państwowa Komisja Wyborcza podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej obwieszczenie o zbiorczych wynikach do rad na obszarze kraju. Obwieszczenia zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 30 października 2018 r. poz. 2070 i 2069; są także zamieszczone na stronie internetowej pkw.gov.pl oraz na stronie wybory.gov.pl.

V. Wyniki wyborów

1. W wyborach przeprowadzonych w dniu 21 października 2018 r. r. wybierano 46 747 radnych do 2 825 rad, z tego:
 - 1) 39 526 radnych do 2 477 rad gmin;
 - 2) 6 244 radnych do 314 rad powiatów;
 - 3) 552 radnych do 16 sejmików województw;
 - 4) 425 radnych do 18 rad dzielnic m.st. Warszawy.

Wybory przeprowadzono w 34 918 okręgach wyborczych i 26 983 obwodach głosowania. Wyborów nie przeprowadzono w 2 okręgach wyborczych, w których nie zarejestrowano żadnej listy kandydatów na radnych. Głosowania nie przeprowadzono w 3 062 okręgach wyborczych, w których liczba zarejestrowanych kandydatów była równa liczbie radnych wybieranych w tych okręgach wyborczych. W związku z tym 3 062 radnych uzyskało mandaty bez głosowania.

2. W wyborach w dniu 21 października 2018 r. wybierano 2 477 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast; w 332 gminach zarejestrowano 1 kandydata. Wybrano 1 826 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Nie dokonano wyboru w 651 gminach, z tego w 649 gminach z powodu nieuzyskania przez żadnego z kandydatów więcej niż połowę ważnych głosów, a w 2 gminach zarejestrowany był tylko jeden kandydat i nie uzyskał on ponad połowę ważnych głosów – wyboru wójtów w tych gminach (zgodnie z art. 482 § 4 Kodeksu wyborczego) dokonać miały rady gmin.
3. W 649 gminach zgodnie z art. 473 § 2 Kodeksu wyborczego, w dniu 4 listopada 2018 r. zostało przeprowadzone ponowne głosowanie, w którym wybierano 649 wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 5 listopada 2018 r. uzupełniające obwieszczenie z dnia 24 października 2018 r. o zbiorczych wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 14 listopada 2018 r. poz. 2144, jest także podane na stronie pkw.gov.pl oraz na stronie wybory.gov.pl.

VI. Wydatki na wybory z budżetu państwa

Zgodnie z Kodeksem wyborczym (art. 123 i 124) wydatki związane z organizacją i przeprowadzeniem wyborów są pokrywane z budżetu państwa; są przeznaczone na pokrycie kosztów zadań wykonywanych przez Państwową Komisję Wyborczą, komisarzy wyborczych, urzędników wyborczych i komisje wyborcze oraz zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 124 § 3 Kodeksu wyborczego Szef Krajowego Biura Wyborczego podał 4 kwietnia 2019 r. informację o wydatkach z budżetu państwa poniesionych na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast przeprowadzonych w dniu 21 października 2018 r. i głosowania ponownego w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w dniu 4 listopada 2018 r. Wydatki poniesione w związku

z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów samorządowych wyniosły
332 596 060 zł.

Zastępca Przewodniczącego
Państwowej Komisji Wyborczej

Wiesław Kozielowicz